

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПСИХОЛОГІЇ
Кафедра публічного управління і проектного менеджменту**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ННІМП ДЗВО
«Університет менеджменту освіти»
9 вересня 2021 року, протокол № 7
Голова Вченої ради ННІМП ДЗВО
«Університет менеджменту освіти»

_____ Т.Є. Рожнова

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

(дисципліна вільного вибору здобувачів вищої освіти)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський), третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: без обмежень

Спеціальність: без обмежень

Освітньо-професійна програма: без обмежень

Київ 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Антикризове управління» за вільного вибору здобувачів вищої освіти складена відповідно до навчальних планів освітньо-професійних/освітньо-наукових програм Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Автори-укладачі робочої програми:

О.А. Ковтун, кандидат наук з державного управління, доцент, професор кафедри публічного управління і проектного менеджменту

А.В. Шмагун, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного управління і проектного менеджменту

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри
публічного управління і проектного менеджменту
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 01 від 06 вересня 2021 р.)

Затверджено Вченою радою
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 7 від 09 вересня 2021 р.)

© Ковтун О.А., 2021 рік
© Шмагун А.В., 2021 рік
© ДЗВО «УМО», 2021 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів відповідно до ECTS –3	Галузь знань: без обмежень Спеціальність: без обмежень Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма: без обмежень	заочна форма навчання
		Навчальна дисципліна вільного вибору здобувачів вищої освіти
		Рік підготовки
		1
Загальна кількість годин – 90	Рівень вищої освіти: другий (магістерський) третій (освітньо-науковий)	Семестр
		(відповідно до навчальних планів)
		Лекції
		6
		Семінари, практичні
		4
		Самостійна робота
		80
		Форма контролю залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Метою викладання навчальної дисципліни «Антикризове управління» є формування в здобувачів вищої освіти - майбутніх менеджерів і управлінців знань і практичних навичок з формування та реалізації заходів антикризового управління.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Антикризове управління» є:

- формування сучасних теоретичних та практичних знань, умінь та набуття здобувачами вищої освіти практичних навичок з питань антикризового управління та використання аналітичних матеріалів;
- оволодіння понятійно-категоріальним апаратом науки антикризового управління;
- дати уявлення про антикризову діяльність як про систему управління фінансовими, матеріальними і трудовими ресурсами, де людина є суб'єктом управління та самоуправління;
- забезпечення виконання умов забезпечення життєздатності суб'єкта господарювання в кризових умовах;
- набуття практичних навичок здійснення управлінської роботи та створення дієвої і ефективної системи антикризового управління на підприємстві (в організації,

установі);

- формування навичок самостійної роботи з літературою та джерелами в мережі Інтернет;
- розвиток логічного та аналітичного мислення;
- вироблення вміння застосовувати у професійній діяльності основні методи і принципи антикризового управління.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Антикризове управління» здобувачі вищої освіти повинні

знати:

- основні концепції та теорії криз, причини їх виникнення;
- методи, принципи, завдання, інструменти антикризового управління;
- основи економіки, циклічність її розвитку;
- принципи і методи побудови ефективної системи антикризового управління;
- зарубіжні практики антикризового управління.

уміти:

- формувати завдання з визначенням конкретних цілей антикризового управління;
- організовувати спільну діяльність та антикризові комунікації членів команди;
- здійснювати розробку і реалізацію заходів, які запобігають виникненню кризового стану на підприємстві (в організації, установі);
- поєднувати стратегію і тактику антикризового управління;
- розробляти систему антикризового моніторингу;
- розробляти та приймати комплексні антикризові рішення;
- оцінювати стан та результати діяльності підприємства (організації, установи);
- приймати обґрунтовані рішення в складних, непередбачуваних та кризових умовах, діяти соціально відповідально та свідомо.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Теоретичні основи управління підприємством у кризовому стані

Визначення поняття «криза», основні ознаки кризи. Основні теорії та концепції криз. Імовірність настання кризи. Фактори, що впливають на кризовий стан і кризову ситуацію на підприємстві. Кризовий процес і етапи його розвитку. Локальні прояви кризових явищ на підприємствах. Проблеми сполучення стратегії і тактики антикризового управління. Життєздатний стан підприємства як господарської системи.

Тема 2. Кризовий стан підприємства як об'єкта управління

Життєвий цикл підприємства та виникнення кризи. Фази розвитку кризи на рівні мікроекономічної системи: 1) прихована криза (або криза ефективності); 2) криза платоспроможності; 3) криза розрахунків (загроза банкрутства, неплатоспроможність). Залежність тривалості, інтенсивності і наслідків кризи від виду діяльності підприємства, його структури, ресурсного потенціалу, що обумовлює необхідність розгляду структурно-логічної схеми виникнення і розвитку кризи. Об'єкт кризи в господарській системі ринкового середовища. Об'єктивні чинники кризового зовнішнього середовища, з погляду їх дії на суб'єкт господарювання.

Тема 3. Складові господарської системи

Цілеспрямованість діяльності підприємства: стратегія, місія, мета діяльності підприємства та способи їх досягнення.

Зовнішній вплив на процес господарської діяльності, а саме: зміни у складі споживачів і способах використання товарів і послуг; впровадження нових продуктів і технологій; зміни в системі маркетингу; розповсюдження ноу-хау; зміни в законодавстві, політиці і суспільних цінностях, фінансові та інші кризи.

Комплексний підхід у використанні ресурсів, що реалізується у процесі господарської діяльності підприємства. Основи філософії бізнесу (ступінь ефективності розподілу і використання наявних ресурсів, якість управління ними), етичні переконання, особисті амбіції, система управління ризиками, антикризова система управління.

Тема 4. Структурно-логічна схема кризи підприємства і глибина кризового стану

Аналіз причин і глибини кризи. Методи діагностики ймовірності виникнення кризи, визначення її фази і глибини, розробка ефективних антикризових управлінських рішень. Виявлення потенційних проблем і чинників (причин) виникнення кризи. Загальна класифікація кризових чинників. Типові помилки в сфері антикризового управління. Основні причини та фактори виникнення кризових ситуацій та діагностика банкрутства. Розробка антикризових стратегій.

Тема 5. Сутність і класифікація методів антикризового управління

Визначення антикризового управління. Сутність антикризового управління, яка полягає в об'єктивному виявленні змісту та глибинних причин кризи, закономірностей її протікання, можливих сценаріїв, рушійних сил та наслідків виходу з неї, адаптації підприємств до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищах.

Чинники, що обумовлюють особливості антикризового управління. Управління без керівників – підприємство як система, що самоорганізується. Синергетика. Синергетичний підхід. Створення синергетичного ефекту в антикризовому управлінні. Мотивація персоналу, її роль і значення в антикризовому управлінні. Побудова та реалізація антикризових комунікацій.

Тема 6. Проблеми адаптації підприємства до ринку, шляхи і методи їх вирішення

Класифікація проблем адаптації підприємства до умов ринку, яка дозволяє структурувати проблеми, здійснювати їхній вибір і визначати послідовність прийняття управлінського рішення на основі класифікаційних ознак. Проблеми адаптації підприємства до ринку, які можна розділити на: конструктивні і аналітичні. Конструктивні - проблеми більш високого ступеня, аналітичні - проблеми окремої конструктивної проблеми.

Напрямки виходу підприємства з кризової ситуації. Антикризове планування на підприємстві. Етапи процесу антикризового планування. Ефективність антикризового планування. Розробка ефективної системи моніторингу антикризових заходів.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Теоретичні основи управління підприємством у кризовому стані	16	2				14
Тема 2. Кризовий стан підприємства як	14					14

об'єкта управління					
Тема 3. Складові господарської системи	16	2			14
Тема 4. Структурно-логічна схема кризи підприємства і глибина кризового стану	14		2		12
Тема 5. Сутність і класифікація методів антикризового управління	16	2			14
Тема 6. Проблеми адаптації підприємства до ринку, шляхи і методи їх вирішення	14		2		12
РАЗОМ:	90	6	4		80

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні основи управління підприємством у кризовому стані	2
2	Складові господарської системи	2
3	Сутність і класифікація методів антикризового управління	2
	Всього	6

ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1.

Теоретичні основи управління підприємством у кризовому стані

Визначення поняття «криза», основні ознаки кризи. Основні теорії та концепції криз. Імовірність настання кризи. Фактори, що впливають на кризовий стан і кризову ситуацію на підприємстві. Кризовий процес і етапи його розвитку. Локальні прояви кризових явищ на підприємствах. Проблеми сполучення стратегії і тактики антикризового управління. Життєздатний стан підприємства як господарської системи.

Тема 3.

Складові господарської системи

Цілеспрямованість діяльності підприємства: стратегія, місія, мета діяльності підприємства та способи їх досягнення.

Зовнішній вплив на процес господарської діяльності, а саме: зміни у складі споживачів і способах використання товарів і послуг; впровадження нових продуктів і технологій; зміни в системі маркетингу; розповсюдження ноу-хау; зміни в законодавстві, політиці і суспільних цінностях, фінансові та інші кризи.

Комплексний підхід у використанні ресурсів, що реалізується у процесі господарської діяльності підприємства. Основи філософії бізнесу (ступінь ефективності розподілу і використання наявних ресурсів, якість управління ними), етичні переконання, особисті амбіції, система управління ризиками, антикризова система управління.

Тема 5.

Сутність і класифікація методів антикризового управління

Визначення антикризового управління. Сутність антикризового управління, яка полягає в об'єктивному виявленні змісту та глибинних причин кризи, закономірностей її протікання, можливих сценаріїв, рушійних сил та наслідків виходу з неї, адаптації підприємств до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищах.

Чинники, що обумовлюють особливості антикризового управління. Управління без

керівників – підприємство як система, що самоорганізується. Синергетика. Синергетичний підхід. Створення синергетичного ефекту в антикризовому управлінні. Мотивація персоналу, її роль і значення в антикризовому управлінні. Побудова та реалізація антикризових комунікацій.

6. ТЕМИ ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ/ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські/практичні заняття мають на меті розвиток вміння працювати з науковою та методичною літературою, готувати антикризову документацію та антикризові комунікаційні заходи, оволодіти практичними навичками розробки і реалізації заходів, які запобігають виникненню кризового стану на підприємстві (в організації, установі); сучасними технологіями розробки та реалізації антикризових управлінських рішень, формулювати та відстоювати свою позицію, брати активну участь у дискусії.

Тема 4. Структурно-логічна схема кризи підприємства і глибина кризового стану

Аналіз причин і глибини кризи. Методи діагностики ймовірності виникнення кризи, визначення її фази і глибини, розробка ефективних антикризових управлінських рішень. Виявлення потенційних проблем і чинників (причин) виникнення кризи. Загальна класифікація кризових чинників. Типові помилки в сфері антикризового управління. Основні причини та фактори виникнення кризових ситуацій та діагностика банкрутства. Розробка антикризових стратегій.

Тема 6. Проблеми адаптації підприємства до ринку, шляхи і методи їх вирішення

Класифікація проблем адаптації підприємства до умов ринку, яка дозволяє структурувати проблеми, здійснювати їхній вибір і визначати послідовність прийняття управлінського рішення на основі класифікаційних ознак. Проблеми адаптації підприємства до ринку, які можна розділити на: конструктивні і аналітичні. Конструктивні - проблеми більш високого ступеня, аналітичні - проблеми окремої конструктивної проблеми.

Напрямки виходу підприємства з кризової ситуації. Антикризове планування на підприємстві. Етапи процесу антикризового планування. Ефективність антикризового планування. Розробка ефективної системи моніторингу антикризових заходів.

Готуючись до семінарського заняття, здобувач вищої освіти повинен покладатися на зміст дисципліни, засвоїти відповідний обсяг матеріалу, використовуючи методичні матеріали, рекомендовану, довідкову та навчальну літературу до тем семінарських занять.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Звіти про самостійну роботу не надаються. Вивчення відповідного матеріалу перевіряється під час поточного та підсумкового контролю знань, якістю підготовки індивідуальних робіт за темою програми навчальної дисципліни.

**Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти
заочної форми навчання
з опрацювання питань, які не розглядаються на аудиторних заняттях**

Назва теми	Зміст	Кількість годин
Тема 1. Теоретичні основи управління підприємством у кризовому стані	Локальні прояви кризових явищ на підприємствах. Проблеми сполучення стратегії і тактики антикризового управління. Життєздатний стан підприємства як господарської системи.	14
Тема 2. Кризовий стан підприємства як об'єкта управління	Життєвий цикл підприємства та виникнення кризи. Фази розвитку кризи на рівні мікроекономічної системи: 1) прихована криза (або криза ефективності); 2) криза платоспроможності; 3) криза розрахунків (загроза банкрутства, неплатоспроможність). Залежність тривалості, інтенсивності і наслідків кризи від виду діяльності підприємства, його структури, ресурсного потенціалу, що обумовлює необхідність розгляду структурно-логічної схеми виникнення і розвитку кризи. Об'єкт кризи в господарській системі ринкового середовища. Об'єктивні чинники кризового зовнішнього середовища, з погляду їх дії на суб'єкт господарювання.	14
Тема 3. Складові господарської системи	Комплексний підхід у використанні ресурсів, що реалізується у процесі господарської діяльності підприємства. Основи філософії бізнесу (ступінь ефективності розподілу і використання наявних ресурсів, якість управління ними), етичні переконання, особисті амбіції, система управління ризиками, антикризова система управління.	14
Тема 4. Структурно-логічна схема кризи підприємства і глибина кризового стану	Загальна класифікація кризових чинників. Типові помилки в сфері антикризового управління. Основні причини та фактори виникнення кризових ситуацій та діагностика банкрутства. Розробка антикризових стратегій.	12
Тема 5. Сутність і класифікація методів антикризового управління	Чинники, що обумовлюють особливості антикризового управління. Управління без керівників – підприємство як система, що самоорганізується. Синергетика. Синергетичний підхід. Створення синергетичного ефекту в антикризовому управлінні. Мотивація персоналу, її роль і значення в антикризовому управлінні. Побудова та реалізація антикризових комунікацій.	14
Тема 6. Проблеми адаптації підприємства до ринку, шляхи і методи їх вирішення	Класифікація проблем адаптації підприємства до умов ринку, яка дозволяє структурувати проблеми, здійснювати їхній вибір і визначати послідовність прийняття управлінського рішення на основі класифікаційних ознак. Проблеми адаптації підприємства до ринку, які можна розділити на: конструктивні і аналітичні. Конструктивні - проблеми більш високого ступеня, аналітичні - проблеми окремої конструктивної проблеми.	12
Всього		80

8. ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА

Індивідуальне дослідне завдання для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання дозволяє сформувати у них знання і навички з антикризового управління.

ІДЗ виконується відповідно до наведених завдань за темою програми навчальної дисципліни, воно складається із п'яти обов'язкових завдань.

Завдання 1.

Визначити загальні проблеми для підприємств України та вказати можливі антикризові дії при цьому (заповнити таблицю 1).

Таблиця 1

Аналіз загальних проблем для підприємств України

Проблеми на підприємствах України	Можливі антикризові дії
Фінансові проблеми	
Виробничі проблеми	
Економічні проблеми	
Маркетингові проблеми	
Управлінські проблеми	
Соціальні проблеми	
Ресурсні проблеми	

Завдання 2. Обрати підприємство будь-якої галузі для дослідження. На досліджуваному підприємстві визначити сутність проблем, які можуть спричинити виникнення кризи (заповнити таблицю 2).

Таблиця 2

Сутність проблем для підприємства «Назва підприємства»

Проблема	Сутність проблеми

Завдання 3. Надати загальну характеристику обраного підприємства як суб'єкта господарювання:

- цілі та напрями діяльності підприємства, історія становлення та функціонування;
- форма власності на майно та організаційно-правова форма господарювання, їх трансформування за умов розвитку ринкових відносин;
- структура підприємства, розробити схему організаційної структури;
- надати характеристику основної продукції (послуги), яка випускається (надається)
- оцінити технологію виготовлення продукції (надання послуги);
- визначити стадію життєвого циклу фірми, продукції, технології, яка застосовується.

Завдання 4. Заповніть таблиці 3 та 4 по обраному раніше підприємству. Проведіть SWOT-аналіз обраного підприємства.

Таблиця 3

Сильні та слабкі фактори розвитку підприємства

1	2
Сильні фактори	
Слабкі фактори	

Таблиця 4

Матриця загроз та можливостей розвитку підприємства

1	2	3	4
Ймовірність	Наслідки загроз		

виникнення загроз	руйнівні	дуже важкі	значні
Висока			
Середня			
Низька			
1	2	3	4
Ймовірність використання можливостей	дуже сильний	сильний	значний
Висока			
Середня			
Низька			

Завдання 5. Встановити, чи наявна криза на досліджуваному підприємстві, яке обране здобувачем вищої освіти для дослідження.

Дати визначення поняття «прихована (латентна) криза».

Проаналізувати настання кризи на досліджуваному підприємстві у взаємозв'язку з фазою його життєвого циклу.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні навчальної дисципліни «Антикризове управління» використовуються інформаційно-ілюстративний та проблемний методи навчання.

Під час лекційного курсу застосовуються:

- мультимедійна презентація;
- слайдова презентація;
- дискусійне обговорення проблемних питань.

На практичних заняттях застосовуються:

- ситуаційні завдання;
- рішення практичних задач;
- кооперативне навчання (робота за методом малих груп).

10. КРИТЕРІЇ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Антикризове управління», є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено за 100-бальною шкалою.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних заняттях, результати самостійної роботи здобувачів вищої освіти) проводиться у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа за критеріями:

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% - завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Оцінювання здобувачів вищої освіти заочної форми навчання відбувається на підставі виконаної контрольної роботи, виконання завдань на аудиторних заняттях та успішного складання заліку.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний контроль та самостійна робота						ІДЗ	Всього
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
10	10	10	10	10	10	40	100

Позитивні оцінки виставляються тільки тим здобувачам вищої освіти, які виконали всі види навчальної роботи, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, і набрали за результатами поточного контролю не менше 60 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою практики	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Васильців Т.Г. Фінансові механізми та інструменти подолання дисбалансів соціально-економічного розвитку України: монографія. Ред. Т.Г. Васильців. Львів: Ліга-Прес, 2016. 596 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20160803.pdf>
2. Іванюта С.М. Антикризове управління: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 288 с.
3. Кульчій І.О. Антикризове управління: навчальний посібник. Полтава: ПолтНТУ, 2016. 120 с.
4. Монастирський Г.Л., Попович Т.М. Антикризове управління : навч. посіб. Тернопіль : Крок, 2015. 180 с.
5. Семенов А.Г. Ключові аспекти антикризового управління підприємством. К.: Знання, 2007. 244 с.
6. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: монографія. К.: КНЕУ, 2004. 268 с.
7. Шембель Ю.С. Прогнозування кризового стану підприємства й обґрунтування комплексу заходів антикризового управління. Дніпропетровськ: НМАУ, 2012. 188 с.
8. Штангрет А.М., Копилук О.І. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. Київ : Знання, 2007. 335 с.

Додаткова література:

9. Аккоф Р. Планирование будущего корпорации. М.: Прогресс, 2001.
10. Аніщенко Л.О. Зарубіжний досвід антикризового управління. *Економічний простір*. 2012. № 68. С. 143-156.
11. Бутко М.П., Маюренко С.О. Теоретичні засади кризових явищ в економіці. *Економіка та держава*. 2011. № 4. С. 4-7.
12. Ватченко О.Б., Шаранов Р.С. Генезис поняття «криза» у розвитку соціально-економічних систем. *Бізнес-навігатор*. Випуск 6.1. 2019. № 1 (56). С.147- 153.
13. Давиденко В.В. Використання превентивного антикризового управління в діяльності підприємств. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2016. №13. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/viewFile/80333/75975>
14. Друкер П.Ф. Практика менеджмента : учеб. пособ.: пер. с англ. М. : Вильямс, 2007. 400 с.
15. Жаліло Я.А., Кононенко К.А., Яблонський В.М. [та ін.] Системна криза в Україні: передумови, ризики, шляхи подолання. *Аналітична доповідь*. За заг. ред. Я.А. Жаліла. Київ: НІСД, 2014. 132 с.
16. Кучінка Т.В. Теоретичні аспекти вивчення феномену економічної кризи. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2015. №1(3). С. 29-34.
17. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством в умовах економіки знань та інтелектуалізації менеджменту. *Економічний форум*. 2016. № 1. С. 161-170. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2016_1_25
18. Маковоз О. В., Авагімов А.А. Антикризове регулювання як основа стабілізації економіки України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2014. № 46. С. 200-204.
19. Маковоз О.В., Глазкова А.С., Кириченко Є.О. Антикризове регулювання як ефективний вплив держави на розвиток економіки. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2014. Вип. 45. С. 21-25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2014_45_5
20. Мостенська Т.Л., Юрій Е.О. Інструменти антикризового управління.

Український журнал прикладної економіки. Том.4. 2019. №1. С.64-72.

21. Орловська О.В. Світові економічні кризи: причини виникнення, наслідки та шляхи подолання. *Науковий вісник національного лісотехнічного університету України*. 2015. Вип. 25.2. С.197-202.

22. Редькін Д.О. Концептуальні основи антикризового управління. *Ефективна економіка*. 2012. № 4. С. 56-59. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/8.1/284.pdf>

23. Швед В.В. Кайдзен менеджмент – японський шлях сучасних підприємств. *Науковий вісник Одеського державного економічного університету*. Серія: Економічні науки. 2011. №10 (135). С. 13-19.

24. Швед В.В., Яблочников С.Л. Особенности шеринговой экономики на Украине. *Бизнес. Образование. Право*. 2018. №2(43). С. 75-80.

25. Шмагун А.В. Розвиток системи моніторингу та прогнозування ринку працевлаштування молоді. ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2020: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. *Залучення патріотично активної молоді до розвитку громадянського суспільства як чинник соціальної безпеки України: тези II Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених*, Миколаїв 04.06.2020р. Миколаїв: Видавництво ЧНУ ім. П. Могили, 2020. С. 33-36.

Інформаційні ресурси:

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського // <http://www.nbuv.gov.ua>

Офіційна Інтернет-сторінка Верховної Ради України // <http://www.portal.rada.gov.ua>

Офіційна Інтернет-сторінка Кабінету міністрів України // <http://www.kmu.gov.ua>

Офіційна Інтернет-сторінка Міністерства економіки України // <http://www.me.gov.ua>

Офіційна Інтернет-сторінка Державного комітету статистики України // <http://www.ukrstat.gov.ua>

Офіційні сайти періодичної літератури:

<http://lib.onu.edu.ua/> Бібліотека ОНУ ім. І.І. Мечникова

<http://w.w.w.ognb.odessa.ua/> Бібліотека ім. Горького

<http://w.w.w.nbuv.gov.ua/> Бібліотека ім. В. Вернадського

<http://lib-gw.univ.kiev.ua/> Бібліотека ім. Максимовича, КНУ

http://lib.misto.kiev.ua Київська міська бібліотека

<http://w.w.w.biblioteka.org.ua> Українська електронна бібліотека

<http://lib.iitta.gov.ua> Електронна бібліотека НАПН України